МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

МКОУ "БАБАЮРТОВСКАЯ СОШ №2 им. Б.Т. САТЫБАЛОВА"

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
МО Русский родной язык	Заместитель директора по УВР	Директор
учитель родного языка и литературы	Гаджигельдиева ДЖ. М.______________	Алиева Д.А.______________
____ХАСАНОВА Г.З.__________	Протокол №	Приказ №
Протокол №	от "16.06.2022" г.	от "20.06.2022" г.
от "14.06.2022" г.		

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
(ID 1787643)

учебного предмета
«Родной язык

для 5 класса основного общего образования
на 2022-2023 учебный год

Составитель: Мурадова Майминат Расуловна
учитель родного языка

Пояснительная записка.

Рабочая программа по родному (кумыкскому) языку 5 класс Гаджиахмедов Н.Э., Сабанчиев А.А 2002г. составлена в соответствие с Федеральным базисным (образовательным) учебным планом для образовательных организаций РД (вариант 1), примерной программы родного языка и рабочей программы по родному (кумыкскому) языку для 5-9 классов (Родной язык. Рабочие программы.)

Рабочая программа по родному (кумыкскому) языку 5 класс учитывает фундаментальные идеи и воззрения программы развития и вырабатывания универсальных учебных действий основного общего образования, преемственность с образцовыми программами начального общего образования.

В 5 классе продолжает изучаться родной (кумыкский) язык, поэтому *рабочая программа по* родному (кумыкскому) *языку 5 класс Гаджиахмедов Н.Э.* содержит элементы общих познаний о языке, современных разновидностях и истории развития языка.

Рабочая программа по родному (кумыкскому) языку 5 класс Гаджиахмедов Н.Э. содержит:

- систему взглядов, подходящую к взаимодействию с задачами обучения из области фонетики, лексики, словообразования, морфологии, синтаксиса и др., а также отдельные сведения о месте языка в жизни сообщества, речеведческие суждения о нормах родного литературного языка;
- сведения об орфографии, пунктуации, различных орфограммах и правилах пунктуации.

Содержание дисциплины родного (кумыкского) языка в 5 классе определено общей направленностью образовательного процесса на достижение метапредметных и предметных целей обучения, что допустимо на основе компетентностного подхода, обеспечивающего вырабатывание и совершенствование коммуникативной, языковой, лингвистической и культуроведческой компетенции.

Рабочая программа по родному (кумыкскому) языку 5 класс Гаджиахмедов Н.Э. 2002г. составлена в соответствие с Федеральным базисным (образовательным) учебным планом для образовательных организаций РФ (вариант 1), предусматривающим непременное изучение родного (кумыкского) языка на этапе основного общего образования в 5 классе в объёме 68ч. в неделю 2ч.

"КЪУМУКЪ ТИЛ" ПРЕДМЕТНИ УЬЙРЕНИВДЕ ОХУВЧУЛАР ЕТИШМЕ ГЕРЕКЛИ ПЛАНЛАШДЫРЫЛГЪАН ГЪАСИЛЛЕРИ

Энчили гьасиллер

Шу талап, аян этип айтгъанда, охувчу, оьзбашына чалышып, билимин артдырывда, яшавда оьз ерин табывны, алгъан билимлерин охувда къоллавну ва билим алывгъа бакъдырылгъан чалышывун не даражада арагъа чыгъарып бажаргъанын англата.

Охувчудан оьзюнден хас болагъан энчили гьасиллер шулардыр:

ватандаш-патриотлукъ тарбиялав:

— оьз Ватанына (Россиягъа ва Дагъыстангъа) охувчуланы къыйматлы къаравун болдурув, оланы ватандаш бирлигин тарбиялав;

— Ватанны сюю, абурлав, оьзюню миллетине амин болув, анадаш топурагъыбыз Къумукътюзге бакъгъан сююв гьислени тарбиялав ва патриот гьислерин гючлендирив;

— ана тил къумукъ халкъны тарихи ва маданияты булан тыгъыс байлавлу экенин англав, ону къумукъ халкъны милли маданиятын йимик къабул этив, ана тилге бакъгъан якъдагъы сююн, гьаваслыгъын артдырыв;

— курсну тюрлю-тюрлю бёлюклерин уьйренегенде тил адамланы бирбири булангъы аралыкъларын болдурувда агьамиятлы къурал экенни англав;
— охувчуланы ана тилни уьйренивге иштагьлыгъын тувдурув, ана тил
булан оьктем болма, ону тазалыгъын сакълама уьйренив, оьзю оьзюню сёйлев
байлыгъын артдырмагъа къаст этив;

— охувчуланы герек чакъы тил байлыгъын болдурув, оьзлени ойларын,
гьислерин эркин кюйде къумукъ тилде айтмакъ учун герек чакъы тил къуралларын къоллап бажарыв, биревню яда оьзюню сёйлевюне тийишли къыймат
бермеге уьйренив;
— тилни чалынывуну гёзеллигин, ону байлыгъын, тилни лексикасыны
тюрлю-тюрлю янлары барлыгъын гёрсетмеге, ону сёз яратывдагъы имканлыкъларын, чеберлик янларын ва оьзге байлыкъларын гёрсетмеге бажарыв;
— жамиятны ва адамланы арасындагъы аслу байлавлукъланы гелишивюн
англамакъ. ватандашлыкъ ва жамият арада болмагъа тюшеген ихтиярланы
якълавдагъы англавларын оьсдюрмек, алдына мекенли мурат салып ва яшавда
оьз ерин табып болагъанлыгъын гёрсетмек, кёп тюрлю маданиятлар бар дюньяда Россияны оьзтёречилигин билмек ва англамакъ;
— оьз халкъыны тарихин, тилин билип, Ватаныны алдында жаваплыкъны
тарбиялав;
— къумукъ тилни халкъыбызны тарихин, маданиятын уьйренивде
агьамиятлыгъын билдирив;
— охувчуланы анадаш халкъыбызгъа ва оьзге халкълагъа бакъгъан
сююв юн артдырыв;
— дюньягъа тюз къаравларын яратыв; башгъа тили, дини бар халкълагъа,
адамлагъа абурлу кюйде янашыв;
— гьаллашыв бажарывлукъларын яратыв; гьар тюрлю ишлерде уллулар
ва гиччилер булан байлавлукълар юрютме уьйретив;
— охувгъа жаваплы кюйде янашып, оьз камиллешивге, оьзбашына билим
алывгъа гьаваслан дырыв;
— жамиятда юрюлеген яшав-туруш гьалланы бидирив; къувунлу гьалларда оьзюн тутуп ва башгъалагъа зиян болмайгъан гьалда иш гёрме уьйретив;
— экология культурасын яратыв;

— уьягьлюню агьамиятлылыгъын англатыв, агьлюню вакиллерине
рагьмулу янашып яшама уьйретив;
— охувчуланы эстетика гьакъылын оьсдюрюв;
— загьматгъа тюз къаравну, жамият борчну кютме гьазирликни, намуслукъну, адамланы ишлерин ва хасиятларын тюз багьавлавну ёлларын сездирив;
ругь ва эдеп-къылыкъ тарбиялав:
— тарыкълы затны тюз алып, оьзбашына пикир этип, охув масъалаланы
оьзбашына чечме уьйретив;
— гьар адамгъа тюз ярашып, ону яшав сынавларына гёре оьзтёречелигин,
яшавгъа оьзтёрече къаравун тюз англав;
— гьалиги замангъы агьамиятлы масъалаланы ичинде баш алып болмагъа
уьйретив;
— ругь байлыкълардан пайдаланма уьйретив;
— эдеп-инсап. къылыкъ-тарбия, адамгъа языкъсыныв, уллугъа абур, сый,
гьюрмет этив хасиятланы тарбиялав;
— яшав гьалланы тюз англамагъа, оланы агьамиятын, себеплерин, бирбири булангъы аралыкъларын уьйретив;
— касбу булан байлавлу ва башгъа тюрлю масъалаланы чечмеге уьйретмек (гьаллашыв, маълумат излев, анализ этив, бирликде иш гёрюв);
эстетика тарбиялав:

— тил масъалаларын чечегенде соравланы илму-ахратыв къуралы
гьисапда къоллап бажармакъ;
— муаллимни кёмеклиги булан илму-ахтарыв ишни мурадын билмек;
— тапшурувну этилежек вариантларын тенглешдирип, олардан лап да
къыйышагъан вариантын англатып бажармакъ (алданокъ берилген белгилеге
гёре);
— алданокъ берилген плангъа гёре гиччирек илму-ахтарыв иш оьтгермек;
берилген плангъа гёре проект тапшурувну кютмек;
— натижалар чыгъармакъ, оьзю оьтгерген ахтарыв ишлеге гёре далиллер
гелтирип толумлашдырмакъ (бёлюклеге бёлюп, тенглешдирип);
— уллулагъа сорап, оланы да къуршап, проект иш оьтгермек;
Информацияны уьстюнде ишлев:
— охув масъаласын чечегенде информацияны беривде тюрлю-тюрлю методланы, къуралланы къоллап бажармакъ;
— тарыкълы информацияны айырып, анализ этип, англатып, огъар гёре
гьасиллер чыгъарып, таблицалар, схемалар къоллап бажармакъ;
— герек-тарыкъ кюрчю материалланы (источниклени) табып бажармакъ,
масала, талап этилеген информациягъа гёре сёзлюклени къоллап бажармакъ;
— сёзлюклени, охув китапланы къоллап тюз ва тюз тюгюл информацияны айырып билмек;
— муаллимни, уллуланы, ата-ананны кёмеклиги булан сёзлени язылышы,
айтылышы, этилиши, оланы маъналары гьакъында къоркъунчсуз чараланы
гёрюп, информация тапмагъа уьйренмек;
— салынгъан охув масъалагъа гёре язув ва авуз текстлер гелтирип бажармакъ, оьзю тил масалаларына багъышлангъан шолай таблицалар ва схемалар
этип бажармакъ;
— информацияны низамлашдырыгъанда, бир материалдан алынгъан гесекде салынгъан муратгъа гёре маънaлы охувну къоллап бажармакъ;

— бир ойну гери урмакъ учун оьзюню далиллерин гелтирип бажармакъ;
— информацияны эсинде сакълап, ону низамлашдырып бажармакъ.
5-9-нчу класларда охув йылны ахырына шулай гьакълашыв универсал
охув гьаракатланы болдурма герек:
гьакълашыв гьаракатлар:
— тил булан байлавсуз гьакълашыв къуралланы, оланы маъналарын англамакъ;
— оьзюню ойларын ва гьислерин язув тилде яда авуздан салынгъан муратгъа ва белгили бир агьвалатгъа гёре тюз къуруп ва англатып болмакъ;
— сёйлевде йымышакъ, таъли тил булан сёйлеп, оьзгелер булан аралыкъ
тутуп бажармакъ;
— сёйлевчюге гьюрметли кюйде янашып, диалогда ва эришивлю
масъаланы арагъа салып ойлашагъанда оьзюню тюз ёлда тутуп бажармакъ;
— ойлар, пикрулар, къаравлар рас гелмей, бир нече тюрлю болма
ярайгъанны англамакъ;
— пикруларын, ойларын башгъалар булангъы аралыкъда сёйлевню къылыкъ къайдаларындан тайышмай айтмакъ;
— авуз ва язув тиллерде ситуациягъа гёре текстлер тизип билмек (суратлав, ойлашыв ва хабарлав);
— оьзю яда биревлер булан бирче этген илму-ахтарыв ишни натижасын
чыгъарып гиччирек докладлар этип бажармакъ;
— этеген докладына гёре суратлар, слайдлар этип, оланы къоллап бажармакъ.
— жумлаланы оьзюню сёйлевюнде ситуациягъа гёре тюз къоллап бажармакъ;
— оьзгелени сёйлевюне янашып тынглап ва сёйлеп бажармакъ, сёйленеген затны англамакъ, сёйлевде къолланагъан янгы сёзлени эсде сакъламакъ ва
сёйлев чеберликни гьис этмек;

— охувчуланы чебер эстетика оьсювюне тийишли шартлар болдурув,
оланы яратывчулукъ бажарывлукъларын оьсдюрюв;
— адамдагъы, айлана табиатдагъы аривлюкню, гёзелликни гёрме, ону сезме, гьис этме уьйретив;
— текстни, асарны чебер охуйгъанда сакъланма герек къайдалар, оланы
эстетика янын сезмеге уьйретив;

— гьар чебер асарда аривлюкню, чеберликни аламатлары гьис этме
уьйретив;
— чебер асарлагъа, чебев сёйлевге эстетика якъдан багъа берме, оланы
чебер аламатларын аян этме уьйретив.
— бизин адатларыбызны, къумукъ халкъгъа хас болагъан къылыкъланы,
хасиятланы асырап, аяп, оьзлени хас кююнде юрютмеге ва сакъламагъа уьйретив;
савлукъ сакълав тарбиялав:
— савлукъгъа, къаркъарагъа пайдалы ва савлукъгъа къоркъучсуз гьаракатлагъа етишмекни тарбиялав;
— къаркъара савлугъун ва ругь савлугъун аяп сакълама уьйретив.
загьмат тарбия:
— яшлыкъ загьматда чыныгъагъанын англатып, яшавдан ва чебер асарлардан мисаллар гелтирип, охувчуланы гьар тюрлю загьмат мердешлеге, гелтирив
— охувчуланы иштагьын тартагъан мердешли саниятлагъа къуршав.
экология тарбия:
— яшланы табиатны сакълав ва къорув ругьда тарбилав, табиатны къоруп
сакълавну гьакъында да англатыв ишлер оьтгерив;
— табиатны суратлайгъан текстлени гечегенде айлана табиатдагъы аривлюкню, гёзелликни гёрме, сезме, гьис этме уьйретив;
— табиатны тазалыгъын болдурма, огъар зарал гелтиреген гьаракатлардан сакъланмагъа уьйретив;
илму-ахтарыв билимин къыйматлав:
— дюньяны гёрюнюшюн суратлайгъан башлапгъы илму англавларын,
шолай да тилни системасы булан байлавлу англавларын теренлешдирив;

— яшланы теренден ойлашдырагъан масъалалагъа тергевюн бакъдырып,
оланы оьзбашына илму-ахтарыв ишлер юрютме бажарывчулугъун теренлешдиримек;

МЕТАПРЕДМЕТЛИК ГЬАСИЛЛЕРИ

5нчу класларда «Къумукъ тил» предметни уьйренивде охувчулар
етишме герекли метапредметлик гьасиллери шулардыр:
Унивесал охув гьаракатлары.
Аслу логика гьаракатлары:
— тил оьлчевлени (авазны, сёзню, жумланы ва текстни) олар кюрчюленген белгилеге гёре (грамматика, лексика ва шолай башгъа белгилеге гёре) бирбири булан тенглешдирмек; оланы ортакъ ядa бир бириндeн айырагъан белгилерин токътaшдырмакъ;
— тил оьлчевлени рас гелеген белгилерин токъташдырмакъ;
— тил оьлчевлени аслу белгилерин токъташдырмакъ (авазланы, тил
гесимлени, жумлаланы, текстлени); оланы бёлюклеге гёре айырмакъ;
— охувчуланы оьзбашына герекли маълуматланы тапмагъа уьйретмек;
— муаллимни алгоритмасына гёре тилибизге хас болагъан ва хас болмайгъан белгилеге охувчуланы тергевюн тартмакъ;
— оьзбашына тил оьлчевлени уьстюнде ишлемек;
— охув масъаланы чечегенде маълуматлар азлыкъ этегенни гьис этип, янгы къошум маълуматлар гелтирип билмек;
— тил материалны уьстюнде ишлейгенде белгили бир гьалны тувдурагъан шартланы гелишин, себебин англатып, натижа чыгъармакъ.
Аслу илму-ахтарыв гьаракатлар:

— текстни чебер охуп, текстге соравлар салып ва ону авуздан хабарлап билмек;
— оьзюню ойларын оьзге адамланы ойлары булан тенглешдирип, оланы башгъалыкъларын англамакъ;
— гьакълашывда монологну, диалогну герекли ерде тюз къоллап бажармакъ.
Охув йылны ахырына 5-9-нчу класларда болдурулагъан низамлашдырылгъан универсал охув гьаракатлары:
Оьзю оьзюн низамлав (самоорганизация):
— натижа чыгъармакъ учун оьзю оьзюню ишин салынгъан масъалагъа гёре планлашдырып бажармакъ;
— этме герек ишлени низамлы, системалы кюйде оьтгермек.
Оьзю-оьзюн тергев:
— тюзевлю, онглу ва тюзевсюз, онгсуз этилген охув ишлени себебин токъташдырып, исбат этип бажармакъ;
— сёйлевде ва язывда къутгъарылгъан янгылышланы эбинден гелмек учун оьзюню охув гьаракатларын тюзелтип бажармакъ;
— оьзюню охув гьаракатларын охув масъалалар булан (тил оьлчевлени къолланышы, оланы хасиятлары булан) гелишдирип бажармакъ;
— тил материалын къоллайгъанда къутгъарылгъан орфография ва пунктуация янгылышланы табып бажармакъ;
— оьзюню охув гьаракатларын оьзюню классында охуйгъан яшланы гьаракатлары булан тенглешдирип, оланы берилген белгилеге, оьлчевлеге гёре тюз къыйматлап бажармакъ;
Бирче гьаракат гёрюв:
— охув масъалаланы чечивде салынгъан аз заманны ичинде яда узакъ заманны ичинде этилме герек ишлени чечмек учун гьаракат этмек;

— бирче юрюлежек ишлени мурадын англап, ортакъ ишни планлашдырып, сёйлешип, арагъа салып ойлашып салынгъан муратгъа етишмек учун къаст этмек;
— башчылыкъ этме, тапшурувланы кютме, ирия болма, давлашыв, тюртюшюв масъалаланы чечмеге гьазир болмакъ;
— оьзюне тапшурулгъан жаваплы ишни кютме гьазир турмакъ;
— ортакъ ишге оьзю этген къошумну къыйматлап билмек;
— берилген уьлгюге гёре ортакъ проектлени оьтгерме гьазир болмакъ.
Гьис интеллект:
— оьзюню ва оьзгелени гьис интеллеклерин тутуп бажармакъ;
— гьис булан байлавлу интеллектлени ачыкъ этип, оланы себебин англатып бажармакъ; оьзюню гьислерин низамлашдырып бажармакъ;
Принятие себя и других:
— оьзге адамланы ойларын тюз англап, оланы къабул этип бажармакъ, оьзю де, оьзгелер де янгылышма мумкин экенни билмек;
— оьзгелени де, оьзюн де айыпламай, терс гёрмей, ачыкъ кюйде къабул этмек;
— айланадагъы бары да затгъа контроллукъ юрютме бажарылмайгъанны англамакъ.
Предметлени бири-бири булангъы байлавлугъун гёрсетеген натижалар да (метапредметный) охув гьаракатында гёрмекли ер тута. Предметлени бирибири булангъы байлавлугъун гёрсетеген гьасиллеге гире:
— ана тилни оьзге предметлер булангъы байлавлугъун гёрсетеген англавлар, тюрлю источниклени, шоланы арасында Интернет ресурсланы да къоллап, охувчуланы билимлерин артдырыв, оланы дюнья къаравларын генглешдирив ва халкъарада шо къаравланы тюз къоллама уьйретив;

— охув булан байлавлу бир план къуруп, шо планны натижаларын муаллимлер булан яда тенглилери булан бирче яшавгъа чыгъарывда оьзтёрече ёлланы белгилев;
— охугъан текстни проблемасын тюз англав, ёравну (гипотезаны) арагъа чыгъарыв, материалны къурашдырыв, оьзюню къаравларын гертилемек учун далиллер гелтирив, айтылагъан пикруланы себеп аралыкъларын авуздан ва язып англатып билив ва гьасиллер чыгъарыв;
— оьзбашына оьз ишин гёзалгъа тутуп, оьзюню муштарлыкъ гьавасларын белгилеп бажарыв;
— тюрлю-тюрлю маълуматлар береген источниклени табып, оланы ахтарып, оьзбашына къоллап бажарыв;
— сёйлев гьаракатны тюрлюлерин къоллап билмек.

Къулакъасыв ва охув булан байлавлу талаплар:

а) авуз ва язывтилде берилген текстлени темасын, аслу ва экинчи даражалы маъналарын тюз англав;
б) охувну гьар тюрлю къайдалары булан (таныш болув, уьйренив, гёзден гечирив) пайдаланыв;
в) тюрлю-тюрлю стиллерде ва жанрларда язылгъан текстлени авуз лакъырда къоллав, къулакъасывну тюрлю къайдалары булан (айырыв, таныш болув, мекенли) пайдаланыв;
г) текстден тарыкълы болагъан информацияны айырып бажарыв мердешлеге ес болув;
д) тюрлю справочниклерден, газетлерден, журналлардан, охув компактдисклерден, Интернетден тарыкълы болагъан информацияны табып, ону къоллама уьйренив;
е) тюрлю-тюрлю сёзлюклер булан, электронный къураллар булан пайдаланып билив;

ж) оьзбашына тил булан байлавлу материал жыйма, ону бир ёрукъгъа (системагъа) гелтирме уьйренив, бир къалипдеги сёзлени башгъа къалиплерде къоллама уьйренив:
з) сёйлев тилде ёлугъагъан айтымланы маъна якъдан тенглешдирип, оланы стилистика башгъалыкъларын гёрсетип бажарыв.

Айтыв ва языв булан байлавлу талаплар:

а) гележекде охув гьаракатда салынгъан мурадын англав (хас ва коллектив), етишген муратлагъа къыймат берип, оланы авуз ва языв тилде англатыв;
б) охулгъан текстни тюрлю-тюрлю къайдаларда айтып бажарыв (план тизив, хабарлав, конспект этив, аннотация языв);
в) охув ва языв текстлени тюрлю-тюрлю стиллерде къолламагъа уьйренив;
г) текстни къурулуш белгилерин сакълап (логика ва маъна якъдан къурулушун, жумлаланы бир-бири булангъы байлавун, темагъа къыйышывун), оьзюню ойларын, гьислерин авуз ва языв формаларда толу кюйде англатып бажарыв; эшитгенине, гёргенине, дюньяда ёлугъагъан агьвалатлагъа оьз къаравун айтып ва оьзюню ойларын якълап бажарыв;
д) монологну ва диалогну тюрлюлерин герекли ерде тюз къоллап бажарыв;
е) сёйлевде къумукъ адабият тилни орфоэпия, лексика, грамматика, стилистика нормаларын сакълап билмек, язывда орфография ва пунктуация нормаланы къоллап билмек;
ж) сёйлев къатнашывда, сёйлевню этика нормаларын къоллап, оьзюню пагьмусун болдурув, ишараланы, юм-чум этивлени болгъан чакъы аз къоллап сёйлемеге уьйренив;
з) охув тармакъда ва гьар гюнлюк практикада оьзюню сёйлев нормаларына тергев берив; сёйлевюне, ону ичделигине, тил якъдан тизилишине къыймат

берип билив, янгылышланы гёрсетип, оьзю язгъан текстлени редактировать этив;
и) оьзюню тенглилерини алдында доклад, реферат булан чыгъып сёйлеме уьйренив; эришивлерде, тарыкълы масъалаланы арагъа салып ойлашып сёйлевлерде ортакъчылыкъ этив;

к) уьйренген билимлерин гьар гюнлюк яшавда къоллап билмек; ана тилни оьзге предметлени уьйренегенде къоллап билмек (масала, рус тил, тыш пачалыкъланы тиллерин уьйренегенде);
л) бир ишни бирче этегенде, эришивлерде, тарыкълы темаланы арагъа салып ойлашагъанда адамлар булан гьакълашып билмек, къумукъ тилге хас болагъан милли-маданият нормаларын яхшы билмек.

ПРЕДМЕТЛИК ГЬАСИЛЛЕР

5-нчи клас
Охув йылны ахырына бешинчи класда охуйгъан охувчу уьйренежек:
— ана тилни халкъны яшавунда, жамият яшавда кютеген къуллугъун, ону байлыгъын ва чеберлигин англамакъ;
— ана тил халкъны ругь байлыгъы экенине тюшюнмек; тил илмуну гьакъында, ону уьстюнде ишлеген ва ишлейген алимлени гьакъында англавун артдырмакъ;
— тюз язывда ва токътав белгилени къоллавда къолланагъан къайдаланы билмек;
— тюзьязыв ва токътав белгилер булан байлавлу масъалаланы чечегенде орфография сёзлюкню ва оьзге справочниклени къоллап бажармакъ;
— сёзню тизими, оьзбашына къолланагъан толу маънaлы ва кёмекчи тил гесимлени гьакъында англавун мекенлешдирмек;

— жумладагъы сёз тагъымланы айырып, оланы аслу сёзюн ва таби болагъан сёзюн гёрсетип, олар къайсы тил гесимлерден тизилгенни англатып бажармакъ;
— жумланы аслу белгилерин англап ва ону грамматика тюбюн гёрсетип бажармакъ;
— жумлаланы сёйлевде не маънада къолланагъанына къарап, оланы тюрлюлерин билмек.
— текстдеги хабар, сорав, чакъырыв жумлаланы тюз интонация булан охуп бажармакъ, токътав белгилени тюз къолламакъ;
— жумланы баш уьюрлерини ва экинчи даражалы уьюрлерини аслу белгилерин, оланы тюрлюлерин, олар аслу гьалда къайсы тил гесимден этилегенин билмек;
— жумланы синтаксис якъдан чечип бажармакъ;
— генглешмеген жумланы генглешген жумладан айырып, ону генглешдирип бажармакъ;
— жумланы бир жынслы уьюрлерин гёрсетип, оланы арасында салынагъан токътав белгилени англатып болмакъ;
— бир жынслы уьюрлери булангъы жумлаларда къуршайгъан сёзню къолланышын англай, къуршайгъан сёзню ва бир жынслы уьюрлени арасында салынагъан токътав белгилени биле;
— къошма жумланы къурулушун, ону ичиндеги простой жумлалар бирбирине нечик байланагъанны англай;
— къошма жумлада къолланагъан байлавучланы, салынагъан токътав белгилени биле;
— туврa сёз авторну сёзлери булан къоллангъанда салынагъан токътав белгилени англатып бола;
— диалог деп негер айтылагъанны англай, ону янында токътав белгилени къолланышын биле.

— фонетика булан байлавлу аслу англавланы биле, аваз сёзню маънасын алышдырагъан къуллукъну кютегенин англай (бар - бир - бур - бюр - бер).
— созукъланы тутукъ авазлардан, янгыравланы сангыравлардан, оланы

жутларын, къатты ва инче тутукъланы бир-биринден айырып биле;
— сёзлени фонетика якъдан чече; оланы язылагъан ва айтылагъан кююн авуздан ва транскрипциясын язып, англатып бола;
— Е, Ё, Ю, Я гьарпланы ва Ъ, Ь белгилени къолланышын яхшы биле;
— сёзлени бувунлагъа гёре бёлюп бола, оланы сатырдан сатыргъа гёчюрме биле;
— ургъуну гьакъында англаву бар, ону къолланышын биле;
— тюзъязыв сёзлюкден пайдаланып бола;
— сёзню тилни башгъа оьлчевлеринден айырып биле.
— сёзню лексика ва грамматика маъналарын, ону лексика маънасын тюрлю-тюрлю къайдаларда англатып бола;
— бир маъналы сёзлени кёп маъналы сёзлерден айырып бола, кёп маъналы сёзлени тувра ва гёчюм маъналарын гёрсетип бола;
— аваздашлар, маънадашлар, къаршыдашлар нечик сёзлер экенни биле;
— тувра ва гёчюм маънасы булангъы сёзлеге, маънадашланы тагъымларына, къаршыдашланы ва аваздашланы жутларына мисаллар гелтирип бола.
— бирикген сёзтагъымланы оланы белгилерине гёре айырып биле;
— бирикген сёзтагъымланы эркин сёзтагъымларда айырып биле;
— тюрлю-тюрлю сёзлюклени (орфография, русча-къумукъча, къумукъчарусча, маънадаш, фразеология, айтывлар ва аталар сёзлери) къоллама уьйрене, оларда ёлугъагъан маъмулатлар булан пайдалана;
— оьзюню сёз байлыгъын артдыра;
— тамурланы, тюплени ва къошумчаланы тюз язылышын биле; ТАТУВ, ТАТЫВ; АЧЫВ, АЧУВ йимик сёзлени тюз язылышына уьйрене;

— эки къабар тутукълар гелеген сёзлени язылышын биле;
— сёзлени сатырдан сатыргъа гёчюреген къайдаларын англай ва язывда къоллама бола;
— оьзбашына къолланагъан толу маъналы тил гесимлерин къуллукъчу тил гесимлерден айырып бола;
— атлыкъны маънасын ва аслу грамматика белгилерин англай; хас ва жынс атлыкъланы теклик ва кёплюк санавда санавда къоллап бола: атлыкъланы оьзге тил гесимлер булан гелишегенине тергев бере; атлыкъланы жумлада кютеген къуллугъун мисаллар гелтирип аянлай; авуз тилде атлыкъланы тийишли къалиплерде, лексика ва орфоэпия нормаларда къоллай; атлыкъны морфология якъдан чече; сёйлев тилде бир йимик сёзлер такрарланмасын учун учун атлыкъ маънадашлардан пайдаланып бола.
— ишликлени маъналарын, оланы аслу грамматика белгилерин биле; ишликлени барлыкъ ва ёкълукъ, гёчюм ва къалым къалиплерде къолланышын биле; -ма (-ме) ёкълукъ къошумчаны башгъа къошумчалардан айырып бола; ишликлени гьалиги, гележек, гетген заманларда къолланагъан къалиплерин биле, оланы авуз тилде къоллап мисаллар гелтирип бола; ишликлени заман къалиплерин байлавлу текстде къоллап, оланы гёчюм маъналарын англатып бола; ишликлени текстде тюрлю-тюрлю къалиплерде къолланышын гёрсетип бола

ПОУРОЧНОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ 5 класс

№	Тема урока	Количество часов			Дата изучения		Виды, формы контроля
		всего	Контр. работы	Практические работы	По плану	По факту	
1.	Тил – сёйлевню аслу къуралы. Ана тилни гьакъында англав. Сёзню тизими ва къошма сёзлер (Состав слова и сложные слова)	1			5.09	[illegible]	
2.	Толу маънaлы тил гесимлер.	1			[illegible]	[illegible]	
3.	Атлыкъ (Существительное).	1			12.09	[illegible]	
4.	Диктант.		1		14.09	14.09 - 19.09	
5.	Сыпатлыкъ (Прилагательное).	1			19.09	[illegible]	
6.	Санавлукъ (Числительное).	1			21.09	[illegible]	
7.	Ишлик (Глагол).	1			26.09	25.09	
8.	Гьаллыкъ (Наречие). Байлавучлар ва сонгсёзлер (Союзы и послелоги).	1			28.09	3.10	
9.	Тил ва тил илму .	1			3.10	5.10	
10.	Язывтил.	1			[illegible]	[illegible]	
11.	Сёз тагъымлар ва олагъа таби болагъан сёзлер (Словосочетания и подчинительные слова).	1			10.10	12.10	
12.	Жумла. Жумлаланы ахырында токътав белгилер (Предложения. Знаки препинания в предложениях).	1			[illegible]	17.10	
13.	Хабар, сорав, чакъырыв жумлалар. Буйрукъ жумлалар (Повествовательные, вопросительные, восклицательные предложения).	1			[illegible]	24.10	19.10 ари кетюр
14.	Жумланы баш уьюрлери. Генглешген ва генглешмеген жумлалар (Главные члены предложения. Распространенные и нераспространенные предложения).	1			[illegible]	[illegible]	
15.	Жумланы экинчи даражалы уьюрлери (Второстепенные члены предложения).	1			[illegible]	7.11	
16.	Толумлукъ (Дополнение).	1			[illegible]		
17.	Белгилевюч (Определение)	1			7.11		
18.	Гьал (Обстоятельство)	1			9.11		
19.	Бир жынслы членлери булангъы жумлалар. Бир жынслы членлени арасында айырым (Однородные члены предложения и знаки препинания)	1			14.11		
20.	Къуршайгъан сёзлери булангъы бир жынслы жумлалар.	1			16.11		
21.	Чакъырыв сёзлери булангъы жумлалар (Однородные члены предложения с обобщающим словом)	1			21.11		
22.	Къошма жумлаланы гьакъындан англав. Байлавучлары булангъы къошма жумлалар. Къошма жумлалар ***неге тюгюл, неге десе,***	1			23.11		

	***тек, амма,* ва** деген байлавучланы алдында айырым (Понятие о сложных предложениях. Сложные слова с союзами и знаки препинания)						
23.	Тувра сёзню гьакъында англав. Тувра сёзню ягъында токътав белгилер. (Понятие о прямой речи. Знаки препинания при прямой речи)	1					
24.	Диалогну гьакъында англав. Диалогну янында тире (Понятие о диалоге и знаки препинания)	1					
25.	Изложение.		2				
26.	Сёйлевде авазланы тувулуву. Сёйлев санлар. Созукъ ва тутукъ авазлар.(Происхождение звуков.Гласные и согласные зуки.)	1					
27.	Янгырав ва сангырав тутукълар (Звонкие и глухие согласные).	1					
28.	Къатты ва йымышакъ тутукълар. Фонетиканы гьакъында англав (Твёрдые и мягкие согласные. Понятие о фонетике).	2					
29.	Авазланы язывда гёрсетив, алфавит. Графиканы гьакъында англав (Алфавит. Понятие о графике).	1					
30.	**Е, Ё, Ю, Я** гьарпланы къолланышы (Провописание букв **Е, Ё, Ю, Я**).	1					
31.	**Ъ** ва **Ь** белгилени къолланышы (Правописание **Ъ** и **Ь**).	1					
32.	Бувун. Ургъу (Слог и ударение)	1					
33.	Созукъ авазланы гелишивю (Произношение гласных)	1					
34.	Суратгъа гёре сочинение (Сочинение по картинке)			2			
35.	Бир-бир тутукъланы айтылышы ва язылышы (**нг, в, ж**) (Произношение и правописание некоторых согласных букв)	1					
36.	Сёзню фонетика якъдан чечив (Фонетический разбор слова)	1					
37.	Диктант		1				
38.	Лексиканы гьакъында англав (Понятие о лексике)	1					
39.	Сёзлени кёп маъналыгъы (Многозначные слова)	1					
40	Газет булан таныш болув, там газетге макъала языв (Оформление стенгазеты)	1					
41.	Сёзлени тувра ва гёчюм маъналары (Прямое и переносное значение слов)	1					
42.	Аваздашлар (Омонимы)	1					
43.	Маънадашлар (Синонимы)	1					
44.	Къаршыдашлар (Антонимы)	1					
45.	Бирикген сёз тагъымланы гьакъында англав (Понятие о фразелогизмах).	1					
46.	Тестирование			1			

47.	Сёзлени яратыву ва тюрлениши, Тамур, тюп ва къошумча. Тамур ва къошумча сёзню маънагы гесеклери гьисапда (Словообразование и склонение. Корень, основа и суффикс. Корень и основа как основная часть слова)	1					
48.	Къардаш сёзлер. Сёз яратагъан къошумчалар. (Однокоренные слова. Словообразовательные суффиксы)	1					
49.	Сёз тюрлендиреген къошумчалар (Формообразующие суффиксы)	1					
50.	Тамурланы ва тюплени тюз язылышы.	1					
51.	Къошумчаланы тюз язылышы. (Правописание корней и основ. Правописание суффиксов)	1					
52.	Изложение.		2				
53.	Эки къабат тутукъ гелеген сёзлени тюз язылышы (Правописание удвоенных согласных)	1					
54.	Сёзлени сатырдан сатыргъа гёчюрюв къайдалары (Правописание слогов)	1					
55.	Диктант. Хталаны тюзлев.		2				
56.	Оьзбашына къолланагъан толу маъналы ва кёмекчи тил частлар (Самостоятельные и служебные части речи)	1					
57.	Атлыкъланы маънасы ва аслу грамматика белгилери (Значение и основные грамматические признаки существительных)	1					
58.	Сочинение (Сочинение)	1					
59.	Хас ва жынс атлыкълар (Собственные и нарицательные существительные)	1					
60.	Атлыкъланы жумлада къуллугъу (Синтаксическая роль в предложении)	1					
61.	Атлыкъ чакъырывну къуллугъунда (Существительные в роли восклицания	1					
62.	Диктант	1					
63.	Хаталаны тюзлев (Работа над ошибками) Гечилген материалланы такрарлав	1					